

บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

7.1 บทสรุป

การศึกษาการลงทุนและการบริหารของกิจการต่างชาติในอุตสาหกรรมสนับสนุนในประเทศไทยซึ่งจำกัดการศึกษาเฉพาะการลงทุนของนักลงทุน 3 ประเทศคือ ไต้หวัน สิงคโปร์ และเกาหลีใต้ และแบ่งกลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนเป็น กลุ่มอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและยานยนต์ และอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลทฤษฎีภูมิที่ศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528-2545 พบว่า ไต้หวันลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมเครื่องจักรกล และยานยนต์มากกว่าอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการลงทุนผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ที่เป็นกิจการขนาดกลางและขนาดย่อม โดยเป็นการผลิตชิ้นส่วนอะไหล่ทดแทน (Replacement Equipment Manufacturing: REM) หรือเป็นการผลิตชิ้นส่วนโลหะตามแบบ (แม่พิมพ์) ของตนเอง (Original Design Manufacturing: ODM) มากกว่าการผลิตเพื่อเป็นชิ้นส่วนประกอบรถยนต์/สินค้าสำเร็จรูป (Original Equipment Manufacturing: OEM) เนื่องจากบริษัทไต้หวันส่วนน้อยที่สามารถเข้าร่วมในเครือข่ายการผลิตรถยนต์ของบริษัทญี่ปุ่นได้ แต่ไต้หวันมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีรวมถึงความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง และจากกรณีศึกษาพบว่ากลุ่มบริษัทไต้หวันได้แก่ บริษัท B C D จะเป็นกลุ่มที่มีเทคโนโลยีเป็นของตนเอง การเข้ามาลงทุนในประเทศไทยจึงเกิดจากความได้เปรียบทางด้านเทคโนโลยีที่มีอยู่ บริษัท B D มีการพัฒนาเทคโนโลยีจนสามารถผลิตสินค้าในระดับ ODM ได้บริษัท C ปัจจุบันดำเนินธุรกิจภายใต้เครือข่ายธุรกิจอุตสาหกรรมยานยนต์ ขณะที่บริษัท A ซึ่งเป็นบริษัทไต้หวันอีกบริษัทหนึ่ง เข้ามาลงทุนด้วยการแสวงหาโอกาสและสิทธิประโยชน์ จากการส่งเสริมการลงทุนปัจจุบันดำเนินธุรกิจได้ด้วยการส่งออกสินค้า แต่มีแนวโน้มต้องมีการปรับการผลิตเนื่องจากสิทธิพิเศษและความได้เปรียบด้านค่าแรงเริ่มหมดไป

ในขณะที่การศึกษาการลงทุนของสิงคโปร์ในอุตสาหกรรมสนับสนุนพบว่า สิงคโปร์ลงทุนในการผลิตโดยใช้เครื่องจักรที่ไม่ซับซ้อนและเครื่องจักรที่นำเข้ามีมูลค่าไม่สูง การลงทุนส่วนใหญ่จะร่วมทุนกับนักลงทุนต่างชาติโดยเฉพาะนักลงทุนจากญี่ปุ่น แต่ถ้ามีการร่วมทุนกับนักลงทุนไทยนักลงทุนสิงคโปร์มักจะเป็นผู้ถือหุ้นหลัก อย่างไรก็ตามมีแนวโน้มว่านักลงทุนสิงคโปร์จะลงทุนโดยถือหุ้นแต่ผู้เดียว ทั้งนี้โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสนับสนุนขนาดกลางค่อนข้างย่อม ที่มีเงินลงทุนประมาณ 20 – 80 ล้านบาท จากกรณีศึกษาพบว่าบริษัทสิงคโปร์ E F เป็นกลุ่มที่มีความได้เปรียบทางด้านเทคโนโลยี และพร้อมทั้งเข้ามาลงทุนด้วยแรงจูงใจจากการส่งเสริมการลงทุนของรัฐ กลยุทธ์ในปัจจุบันพยายามหาลูกค้าในตลาดผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งการเข้าร่วมในเครือข่ายการผลิตง่ายกว่าการเข้าร่วมในเครือข่ายการผลิตของอุตสาหกรรมยานยนต์

สำหรับการลงทุนของเกาหลีใต้พบว่ามีจำนวนการลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ มากกว่าอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมเครื่องจักรกลและยานยนต์ ซึ่งในอุตสาหกรรมสนับสนุนของการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์นั้น ส่วนใหญ่ลงทุนในกิจการที่ผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า โดยการลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนของเกาหลีใต้ มีลักษณะการลงทุนเพื่อรับช่วงผลิตแก่บริษัทข้ามชาติที่ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติของเกาหลีใต้ที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ทำให้สัดส่วนการถือหุ้นส่วนใหญ่ก็จะถือหุ้นโดยเกาหลีใต้ และพื้นที่ตั้งโรงงานก็อยู่ใกล้เคียงกับโรงงานของผู้ประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้าเช่น แอลจี ซัมซุง เป็นต้น ซึ่งเป็นไปตามการสัมภาษณ์ที่ได้จากกรณีศึกษาบริษัทเกาหลีใต้ G H มีรูปแบบการลงทุนที่ชัดเจนคือ เป็นกลุ่มบริษัทที่เข้ามาลงทุนในเครือข่ายการผลิตเพื่อเป็นซัพพลายเออร์ให้แก่บริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าชั้นนำของเกาหลีใต้ที่ขยายฐานการลงทุนในประเทศไทย

จากข้อมูลทุติยภูมิลักษณะการลงทุนของกิจการสนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์และเครื่องจักรกล และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มนักลงทุนจากไต้หวัน เกาหลีใต้ สิงคโปร์ ที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจาก BOI และข้อมูลจากกรณีศึกษา สามารถสรุปรูปแบบการลงทุนในอุตสาหกรรมสนับสนุนของต่างชาติในประเทศไทย ได้ดังนี้

1. นักลงทุนไต้หวันมีลักษณะเฉพาะและจุดแข็งคือ ไต้หวันเป็นกลุ่มการลงทุนที่เป็นผู้ครอบครองเทคโนโลยี ซึ่งกลุ่มผู้ครอบครองเครื่องจักรหรือเป็นเจ้าของเทคโนโลยีการผลิตอาศัยความได้เปรียบในปัจจุบันนี้ ลงทุนสร้างฐานการผลิตในประเทศไทย การลงทุนโดยตรงในประเทศไทยของไต้หวันจึงมีปัจจัยด้านเทคโนโลยีเป็นปัจจัยผลักดันการลงทุน (Technology-led investment strategy) โดยกลุ่มนักลงทุนนี้จะมีความสามารถในการจัดการด้านการผลิต การพัฒนาเทคโนโลยีและเครื่องจักร การออกแบบแม่พิมพ์และผลิตภัณฑ์ด้วยตนเอง แต่ปัญหาที่กลุ่มนักลงทุนประเภทนี้เผชิญคือ การบริหารการตลาด เพราะโครงสร้างอุตสาหกรรมสนับสนุนเป็นโครงสร้างที่ต้องพึ่งพาผู้ซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่หรือบริษัทผู้ประกอบสินค้า (เครื่องใช้ไฟฟ้าและรถยนต์) ขนาดใหญ่ อำนาจต่อรองของผู้ผลิตในอุตสาหกรรมสนับสนุนจึงต่ำ การที่จะต่อรองกับผู้ซื้อในซึ่งเป็นบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่นั้นต้องเป็นกิจการที่มีเทคโนโลยีเฉพาะด้านและต้องมีความสามารถในการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ซื้อให้ได้ แต่ผู้ผลิตที่มีเทคโนโลยีในระดับนี้มีจำนวนน้อยมาก ดังนั้นการดำเนินธุรกิจของบริษัทในกลุ่มนี้จึงต้องพยายามเข้าสู่ระบบเครือข่ายการผลิตของบริษัทข้ามชาติให้ได้ ไม่เช่นนั้นการผลิตของบริษัทจึงผลิตสินค้าในระดับ REM (ในอุตสาหกรรมสนับสนุนของอุตสาหกรรมยานยนต์) หรือมีฉะนั้นบริษัทในกลุ่มนี้ต้องพัฒนาตัวเองให้เป็น ผู้รับช่วงผลิตอิสระ (Independent subcontractor) ซึ่งสามารถผู้รับช่วงการผลิตเพื่อผู้ว่าจ้างหลายรายทำให้การผลิตไม่ถูกกำหนดจากผู้ว่าจ้างรายใดรายหนึ่ง แต่ทั้งนี้ต้องเป็นเจ้าของเทคโนโลยีพิเศษ จึงจะทำให้มีอำนาจต่อรองสูงกว่าผู้ว่าจ้างเสมอ ซึ่งเป็นแนวทางของกิจการในอุตสาหกรรมสนับสนุนที่เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนมากกว่าการผลิตแบบอื่นๆ

2. นักลงทุนสิงคโปร์เป็นกลุ่มนักลงทุนที่มีความสามารถในการผลิตและการใช้เทคโนโลยีใกล้เคียงกับกลุ่มนักลงทุนได้ทุกวัน หากแต่จุดเด่นของนักลงทุนสิงคโปร์คือ ความสามารถในการจัดการและการบริหารรวมถึงการแสวงหาโอกาสและสิทธิพิเศษจากการลงทุน (Managerial Skill led investment strategy : with business opportunity seeking) กลุ่มบริษัทประเภทนี้เป็นกลุ่มบริษัทที่เกิดขึ้นมากในช่วงปี พ.ศ. 2530-2540 เพราะบริษัทกลุ่มนี้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพื่อที่จะแสวงหาโอกาสจากการขยายตัวของตลาดภายในประเทศไทยและที่สำคัญคือการได้รับการส่งเสริมการลงทุนโดยได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ทั้งด้านการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล การยกเว้นอากรขาเข้าเครื่องจักร และการคืนภาษีนำเข้าวัตถุดิบ รวมถึงสิทธิในการซื้อที่ดินเป็นต้น ทำให้กลุ่มบริษัทเหล่านี้มีต้นทุนในการลงทุนในประเทศไทยต่ำประกอบกับกลุ่มบริษัทเหล่านี้คาดว่าตลาดในประเทศไทยยังรองรับการเจริญเติบโตได้ นอกจากนั้นกลุ่มนักลงทุนสิงคโปร์ยังมีความสามารถในการบริหารและการจัดการสูง โดยจะสามารถเลือกบุคลากรที่เหมาะสมกับงานด้านต่างๆ เช่น การตลาด แรงงาน สามารถสร้างวิธีการเข้าถึงผู้ซื้อสินค้าได้ และสามารถจัดหาเทคโนโลยีและเครื่องจักรที่เหมาะสมกับกิจการของตน อย่างไรก็ตามหลังจากวิกฤติเศรษฐกิจและความได้เปรียบจากค่าแรงในประเทศไทยเริ่มหมดไป กลุ่มบริษัทเหล่านี้เลิกกิจการไปเป็นส่วนมาก ที่เหลืออยู่ต้องมีการปรับกิจการ โดยกิจการยังดำรงอยู่ในปัจจุบันจะเป็นกิจการที่มีความสามารถในการปรับปรุงเทคโนโลยีได้ทั้งจากตนเองและการแสวงหาผู้ร่วมทุนใหม่
3. นักลงทุนเกาหลีใต้เป็นกลุ่มนักลงทุนที่ลงทุนภายในเครือข่ายของกลุ่มบริษัทข้ามชาติ (Global sourcing and supply chain networking strategy) กลุ่มนักลงทุนประเภทนี้มีรูปแบบการลงทุนที่ชัดเจน ส่วนมากเป็นบริษัทในเครือหรือบริษัทที่ร่วมทุนโดยกลุ่มบริษัทข้ามชาติขนาดใหญ่ ซึ่งมีฐานการผลิตอยู่ในต่างประเทศอยู่แล้ว แต่เข้ามาลงทุนในประเทศไทยด้วยการชักชวนของบริษัทแม่ที่ย้ายฐานการผลิตเข้ามาในประเทศไทย การลงทุนในประเทศไทยเพื่อจะเชื่อมโยงการผลิตในแนวตั้งแก่การผลิตสินค้าของบริษัทแม่ แต่เดิมกลุ่มเครือข่ายการผลิตนี้จะเป็นกลุ่มของบริษัทญี่ปุ่น ทั้งบริษัทรถยนต์และบริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า แต่ปัจจุบันกลุ่มบริษัทเกาหลีใต้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้นโดยเฉพาะหลังวิกฤติเศรษฐกิจปี พ.ศ. 2540 ทำให้มีกลุ่มบริษัทซัพพลายเออร์เกาหลีใต้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากขึ้น กลยุทธ์ในการดำรงอยู่ของกิจการในกลุ่มนี้ต้องรักษาความสัมพันธ์กับบริษัทแม่ไว้ให้สม่ำเสมอเพราะบริษัทแม่นั้นนอกจากจะให้ความช่วยเหลือทางด้านการเป็นช่องทางจำหน่ายสินค้าแล้วนั้นยังให้ความช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีการผลิต รวมถึงบางบริษัทได้รับความช่วยเหลือทางด้านเงินทุนด้วย

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทบาทของภาครัฐไทยที่มีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสนับสนุนนั้น เป็นบทบาทในการกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในประเทศด้วยการส่งเสริมการลงทุนเป็นหลัก ซึ่งในอนาคตการให้สิทธิประโยชน์จากภาครัฐมีแนวโน้มลดลงเนื่องจากข้อจำกัดของข้อตกลงทางการค้าต่างๆจากนโยบายการเปิดเสรีทางการค้าทั้งในระดับทวิภาคี และพหุภาคี อีกทั้งการลงทุนจากต่างชาติในอุตสาหกรรมสนับสนุนยังมีปัจจัยอื่นสนับสนุนการตัดสินใจลงทุนในประเทศไทยนอกจากค่าแรงราคาถูก(ที่ประเทศไทยมีความความได้เปรียบลดลงเรื่อยๆ) และสิทธิประโยชน์จากการลงทุนนั้นคือ ปัจจัยด้านตลาดหรือช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้า หรือปัจจัยด้านผู้ซื้อสินค้า เพราะอุตสาหกรรมสนับสนุนเป็นการรับช่วงผลิตหรือเป็นซัพพลายเออร์ให้กับผู้ว่าจ้างหรือผู้ผลิตสินค้าปลายน้ำอีกประการหนึ่ง การตัดสินใจลงทุนในประเทศไทยจึงต้องคำนึงถึงความสามารถในการขายสินค้าและความต้องการของผู้ซื้อเป็นสำคัญ ดังนั้นความช่วยเหลือในด้านนโยบายของรัฐบาลจากการส่งเสริมการลงทุนแล้ว รัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือแก่อุตสาหกรรมสนับสนุนในด้านการตลาดด้วย ดังเช่นหน่วยพัฒนาการเชื่อมโยงอุตสาหกรรม(BUILD) ของ BOI ที่ทำหน้าที่สื่อกลางในการจับคู่เชื่อมโยงระหว่างบริษัทผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปกับผู้ผลิตชิ้นส่วนขนาดกลางและขนาดเล็ก ก่อให้เกิดการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต นำไปสู่การเติบโตอย่างแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมสนับสนุน โดยกิจกรรมในการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมจะต้องครอบคลุมตั้งแต่การให้บริการข้อมูลของผู้ซื้อและผู้ขายทั้งชาวไทยและต่างประเทศที่ต้องการจัดซื้อชิ้นส่วนในประเทศไทย รวมถึงเป็นประสานงานทั้งทางด้านผู้ซื้อและผู้ขาย ร่วมงานแสดงสินค้าและนิทรรศการในต่างประเทศ รวมถึงประสานความช่วยเหลือแก่ผู้ผลิตในการรับบริการด้านเทคโนโลยีการจัดการ การเงิน และการตลาด จากหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ กล่าวคือบทบาทของรัฐบาลในการส่งเสริมอุตสาหกรรมสนับสนุนในประเทศต้องสร้างบรรยากาศและสร้างโอกาสด้านการตลาดของการซื้อขายสินค้าในอุตสาหกรรมสนับสนุน ซึ่งเป็นการกระตุ้นการจับคู่ของอุปสงค์และอุปทานในอุตสาหกรรมนั้น นอกเหนือไปจากการสั่งซื้อสินค้าที่ครอบงำโดยบริษัทที่ประกอบและผลิตสินค้าชิ้นปลาย ทั้งบริษัทประกอบรถยนต์ และบริษัทประกอบเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ข้ามชาติ

อย่างไรก็ตามปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการผลิตสินค้าในประเทศไทยในมุมมองของผู้ซื้อต่างชาติต่อผู้ผลิตที่ไม่มีชื่อเสียง คือ คุณภาพของสินค้า ซึ่งทำให้ผู้ผลิตและผู้ซื้อจำเป็นต้องมีการตรวจสอบสินค้า (Testing) และจากมาตรฐานของผู้ซื้อสินค้าในแต่ละกลุ่มประเทศมีความแตกต่างกัน ทำให้การผู้ผลิตต้องส่งสินค้าไปตรวจสอบตามมาตรฐานยังต่างประเทศหลายครั้งซึ่งเกิดความซ้ำซ้อนเสียเวลาและเพิ่มต้นทุน ดังนั้นภาครัฐจึงควรให้การสนับสนุนการตั้งสถาบันตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมาตรฐานกลางเพื่อสร้างมาตรฐานในสินค้าและลดต้นทุนต่างๆ อันไม่จำเป็นแก่ผู้ผลิต

7.3 ข้อจำกัดของการศึกษาและข้อเสนอแนะของการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาการลงทุนและการบริหารของกิจการในอุตสาหกรรมสนับสนุนต่างชาติในประเทศไทยนี้มีข้อจำกัดด้านข้อมูลในการศึกษาคือ ฐานข้อมูลของกลุ่มกิจการสนับสนุนของต่างชาติของกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์และอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ถูกจัดหมวดการลงทุนไว้ต่างประเภทกัน โดยในกลุ่มกิจการสนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์อุตสาหกรรมสนับสนุนถูกแบ่งตามกระบวนการผลิตอย่างชัดเจน ขณะที่กลุ่มกิจการสนับสนุนอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มิได้แยกตามกระบวนการผลิต แต่จัดประเภทรวมอยู่ในการผลิตสินค้าชั้นปลายทำให้ไม่สามารถแจกแจงข้อมูลทฤษฎีของกิจการสนับสนุนทั้งสองอุตสาหกรรมเพื่อเปรียบเทียบกันได้ อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้นำเสนอภาพของอุตสาหกรรมสนับสนุนเชิงลึกด้วยการนำกรณีศึกษากิจการของอุตสาหกรรมสนับสนุนมาอธิบายลักษณะของกิจการในอุตสาหกรรมสนับสนุน ซึ่งการนำกรณีศึกษามาอธิบายภาพของอุตสาหกรรมอาจมีข้อจำกัดจากจำนวนบริษัทที่ศึกษา ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปผู้ศึกษาเสนอให้มีการเพิ่มจำนวนกรณีศึกษาให้มากขึ้น